

01

ธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมเพื่อความยั่งยืนขององค์กร กรณีศึกษา เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี ENVIRONMENTAL GOVERNANCE FOR ORGANIZATIONAL SUSTAINABILITY A STUDY OF IRPC INDUSTRIAL ESTATE

จุฑารัตน์ ชมพันธุ์ ✉

คณะบริหารการพัฒนาสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

Chutarat Chompunth ✉

Graduate School of Environmental Development Administration, National Institute of Development Administration

✉ Chutarat.c@nida.ac.th

วันที่รับ (received) 26 มิ.ย. 2568 วันที่แก้ไขเสร็จ (revised) 26 ส.ค. 2568 วันที่ตอบรับ (accepted) 26 ส.ค. 2568

บทคัดย่อ

การศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินการของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีตามหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม และปัจจัยความสำเร็จ ปัญหาหรืออุปสรรคเพื่อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการตามหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่เขตประกอบการฯ ผู้นำชุมชน ประชาชน หน่วยงานภาครัฐ นักวิชาการจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง/องค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม ร่วมกับการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประยุกต์ใช้ตัวชี้วัดธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม (The Access Initiative, TAI) เป็นกรอบในการศึกษา เนื่องจากตัวชี้วัดดังกล่าวมุ่งเน้นการประเมิน “กระบวนการ” ประกอบด้วย 3 หมวด คือ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม

ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินการเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี มีการดำเนินการตามหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม และเป็นไปตามกฎหมาย มีกระบวนการการเผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่อต่างๆ การสานเสวนารับฟังความคิดเห็นและรับรู้ความต้องการของประชาชน เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน รวมทั้งมีกระบวนการชดเชย เยียวยาในกรณีที่ประชาชนได้รับผลกระทบ ข้อเสนอแนะจากการศึกษา คือ ควรสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ชุมชนให้มากขึ้น และควรมีการกำหนดกระบวนการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการดำเนินการอย่างชัดเจน รวมทั้งประชาชนต้องรู้สิทธิหน้าที่ของตนเองเรียนรู้ เปิดใจและยอมรับการดำเนินการของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี

คำสำคัญ : ธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมของประชาชน การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม

Abstract

The main objectives of this research were to study the process of environmental governance of IRPC Industrial Estate including success factors and obstacles which hinder success in order to determine a means to promoting and supporting environmental governance a study of this project. This research was conducted by In-depth Interviews from key informants, including executives or officials of the IRPC Industrial Estate, community leaders, citizens, central and local government agencies, academics from various related agencies/environmental NGOs, together with the study of relevant documents. The Access Initiative, TAI was applied as the majority indicator of this research which including 3 parts. There are access to accessibility, access to people's participation and access to justice.

The result found that the IRPC Industrial Zone's operations are conducted in accordance with environmental governance principles and in compliance with the law. Information dissemination processes are implemented through various media, and public consultations are conducted to listen to public opinions and understand public needs to foster community participation in environmental management. Compensation and redress procedures are also in place for affected individuals. Recommendations from this study include: IRPC Industrial Zone should enhance community knowledge and understanding, and a clear redress process for those affected by its operations should be established. Furthermore, the public should be aware of their rights and responsibilities, learn about, and be open-minded and accepting of IRPC's operations.

Keywords : Environmental Governance, Access to Information, Access to Public participation, Access to Justice

บทนำ

การพัฒนาเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีอาจส่งผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่จากการพัฒนาเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี ซึ่งจากเหตุการณ์และข้อร้องเรียนต่าง ๆ ที่ผ่านมามีทำให้สรุปสาเหตุสำคัญประการหนึ่งของปัญหาได้ว่าการดำเนินโครงการไม่เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งขาดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญประชาชนขาดการรับรู้หรือรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินโครงการและมาตรการด้านความปลอดภัยรวมทั้งการตอบสนองข้อร้องเรียนหรือข้อห่วงกังวล และการชดเชย เยียวยาที่ไม่เป็นไปตามความต้องการของประชาชน ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีและความเชื่อมั่นของประชาชน

เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีถือเป็นโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ โดยพื้นที่โครงการตั้งอยู่ใกล้แหล่งชุมชน ปัจจุบันบริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) และบริษัทในเครือ เป็นผู้ประกอบการอุตสาหกรรม ปิโตรเคมีครบวงจรแห่งแรกของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีโรงงานอยู่ที่ตำบลเชิงเนิน อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ซึ่งเป็นเขตประกอบการอุตสาหกรรมภายใต้การบริหารจัดการของบริษัทฯ พร้อมสาธารณูปโภคที่สนับสนุนการดำเนินงานอุตสาหกรรมปิโตรเคมีครบวงจร เช่น ทำเรื่อน้ำลึก คลังน้ำมัน และโรงไฟฟ้า ซึ่งธุรกิจหลักของบริษัทฯ

ธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม (Environmental Governance) ซึ่งหมายถึง การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผน โครงการ และกิจกรรมที่จะส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่มีความโปร่งใส มีความพร้อมรับผิด มีนิติธรรม เป็นที่คาดหมายได้ และมีความยุติธรรม (Thai Environment Institute, 2007) ซึ่งหากเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี ดำเนินการให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล สิ่งแวดล้อมจะส่งผลให้สามารถอยู่ร่วมกับชุมชนได้อย่างยั่งยืน

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา ธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษา เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี โดยใช้ตัวชี้วัดธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม (The Access Initiative, TAI) ซึ่งเป็นเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศขององค์การภาคประชาสังคมด้านสิ่งแวดล้อม และตัวชี้วัด TAI เป็นตัวชี้วัดเชิงคุณภาพที่ประกอบด้วย 3 หมวด เพื่อมุ่งประเมิน “กระบวนการ” การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินการเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีตามหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จและปัญหาหรืออุปสรรคที่มีผลต่อการนำหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมมาใช้ในการดำเนินการเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี

แนวคิดและทฤษฎี

ธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม (Environmental Governance)

“ธรรมาภิบาล (Good Governance)” หรือหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 โดยธนาคารโลก (World Bank) และองค์การพัฒนาแห่งสหประชาชาติ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการกำหนดนโยบายการกู้เงินให้กับประเทศกำลังพัฒนาต่าง ๆ โดยมีความหมายสากลอย่างกว้าง ๆ ว่าหมายถึง หลักการบริหารงานภาครัฐ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ มีประสิทธิภาพ และเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็นมีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์ ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

นอกจากนี้ ธรรมาภิบาล ยังใช้เป็นแนวทางในการจัดระเบียบให้สังคม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนได้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข โดยผ่านระบบที่โปร่งใส มีความยุติธรรม มีความรับผิดชอบ ต่อสังคม และสามารถตรวจสอบการทำงานได้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งธรรมาภิบาลมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารจัดการในทุกระดับ โดยองค์ประกอบของธรรมาภิบาลขึ้นอยู่กับบริบทขององค์กรที่จะนำธรรมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 หลักธรรมาภิบาลประกอบด้วยหลักการ 6 ประการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า หลักการมีส่วนร่วม และหลักคุณธรรม โดยเฉพาะการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์สูงสุดควบคู่กับความยั่งยืนของทรัพยากร และคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้นไม่ได้หากขาดการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล (The Secretariat of the House of Representatives, 1999)

หลักการการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูลและแสดงความคิดเห็น เพื่อแสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจต่างๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสม ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าร่วมในกระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่มแรก เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และการรับรู้ การเรียนรู้ การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์กับทุกฝ่าย ในส่วนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมนั้น หมายถึง กระบวนการที่จัดให้มีการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชน องค์กรพัฒนาเอกชน ตลอดจนหน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ สามารถเข้าร่วมแสดงความคิดเห็น นำเสนอข้อ มูลข้อโต้แย้ง หรือข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการนั้น อันเป็นการสื่อสารสองทาง

โดยหลักการสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนและจำเป็นต้องดำเนินการ โดยผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจและมีประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับชุมชนที่เข้าใจ หลักการ และแนวทางในการจัดการการมีส่วนร่วมให้ประสบความสำเร็จหรืออย่างมีความหมาย มิฉะนั้น อาจประเมินสถานการณ์ไม่ถูกต้องและอาจทำให้เกิดปัญหาที่ไม่คาดคิดขึ้น การมีส่วนร่วมของประชาชนต้องมีการวางแผนให้เป็นขั้นตอนมีการประเมินปัญหาในแต่ละขั้นตอน และปรับวิธีการดำเนินงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ซึ่งหลักการพื้นฐานของการจัดการมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบด้วยหลัก 4s คือ

1. Starting Early (การเริ่มต้นเร็ว) กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องเริ่มต้นตั้งแต่ระยะแรก มีการให้ข้อมูล กระตุ้นให้เกิดความคิดเห็น และให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนการตัดสินใจ นอกจากนี้ การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตั้งแต่เริ่มต้น จะช่วยให้ประชาชนมีเวลาคิดถึงทางเลือกหรือแนวทางในการแก้ปัญหาของชุมชนที่เหมาะสมมากขึ้น และเป็นชั้นข้อมูลในการพัฒนาโครงการ

2. Stakeholders (ครอบคลุมผู้ที่เกี่ยวข้อง) หลักการสำคัญของการมีส่วนร่วมอีกประการหนึ่งคือ การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง ผู้ที่ได้รับผลกระทบหรือผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมถือว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสีย ควรมีโอกาสเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วม แต่กลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรงอาจถือว่าต้องรับฟังข้อมูลหรือปรึกษาหารือเป็นอันดับแรก ๆ

3. Sincerity (ความจริงใจ) การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่มีความละเอียดอ่อน และความสัมพันธ์ระหว่างผู้ได้รับผลกระทบ ในการจัดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนถือว่าเป็นมิติที่มีการให้ความสำคัญในการบริหารการมีส่วนร่วมให้ประสบความสำเร็จ หน่วยงานเจ้าของโครงการหรือผู้มีอำนาจอนุมัติต้องจัดกระบวนการอย่างจริงใจ เปิดเผย ซื่อสัตย์ ปราศจากอคติ และมีการสื่อสารสองทางอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะการให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเพียงพอ ตอบสนองต่อความสงสัยของผู้มีส่วนได้เสีย รวมทั้งแจ้งความก้าวหน้าหรือการเปลี่ยนแปลงของโครงการอย่างต่อเนื่อง

4. Suitability (วิธีการที่เหมาะสม) การเลือกเทคนิคหรือรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เหมาะสม โดยพิจารณาจากประเภทและขนาดของโครงการความหลากหลายและลักษณะที่แตกต่างของพื้นที่ และกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย ตลอดจนความแตกต่างด้านวัฒนธรรม สังคม และค่านิยม ระดับความสนใจของชุมชนในประเด็นหรือโครงการ ความสามารถและความพร้อม รวมทั้งข้อจำกัดของผู้ได้รับผลกระทบในการจัดกระบวนการมีส่วนร่วม (Division of Environmental Impact Assessment Development Office of Natural Resources and Environmental Policy and Planning, 2019)

ตัวชี้วัดธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม (The Access Initiative, TAI)

หลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมภายใต้การประเมินการดำเนินงานตามตัวชี้วัด The Access Initiative (TAI) ในสถานประกอบการอุตสาหกรรมมีหลักการ แนวทาง และการปฏิบัติ ซึ่งมีรายละเอียดที่สำคัญเพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติได้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งสถานประกอบการภาครัฐ และชุมชน ได้ให้การยอมรับ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนของอุตสาหกรรมควบคู่กับสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งตัวชี้วัดธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม ภายใต้ The Access Initiative (TAI) ประกอบด้วย 3 เสาหลักของสิทธิในการมีส่วนร่วมด้านสิ่งแวดล้อม ดังนี้

หลักการที่ 1 การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งเสริมความโปร่งใสและความรับผิดชอบของภาครัฐและภาคเอกชน โดยประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งควรมีการเปิดเผยในรูปแบบที่เข้าใจง่าย มีช่องทางการเข้าถึงที่หลากหลาย และได้รับการเผยแพร่โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในลักษณะที่เอื้อต่อการตรวจสอบและการมีส่วนร่วมของประชาชน หลักการนี้ช่วยให้ประชาชนสามารถใช้ข้อมูลเพื่อป้องกันและจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นพื้นฐานของการตัดสินใจเชิงนโยบายที่โปร่งใสและเป็นธรรม

หลักการที่ 2 การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ เป็นการที่บุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนทำประโยชน์ในเรื่องต่าง ๆ หรือกิจกรรมต่าง ๆ อาจเป็นการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ

หรือกระบวนการบริหารประสิทธิภาพขององค์กร ขึ้นอยู่กับการรวมพลังของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับองค์กรนั้น ในการปฏิบัติภารกิจให้บรรลุเป้าหมาย การให้บุคคลมีส่วนร่วมในองค์กรนั้น บุคคลต้องมีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการหรือปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ เป็นผลให้บุคคลนั้นมีความผูกพันต่อกิจกรรมและองค์การ

หลักการที่ 3 การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม กล่าวคือ การยินยอมปฏิบัติตามและการเชื่อฟัง กฎเกณฑ์ของกฎหมาย มองสังคมเป็นผู้ตรากฎหมายและสร้างผู้ที่มีอำนาจในการใช้กฎหมายเพื่อบริหารจัดการพฤติกรรมของสมาชิกในสังคมด้วยการขัดขวางพฤติกรรมที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคม และจัดรูปแบบให้พฤติกรรมของประชาชนเป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ ดังนั้นประสิทธิภาพของระบบกฎหมาย จึงขึ้นอยู่กับการยินยอมปฏิบัติตามและการเชื่อฟังกฎหมายของทุกภาคส่วน (Cheecharoenwatana & Leittrakul, 2003)

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีข้างต้น ผู้วิจัยได้นำหลักการธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมที่มุ่งเน้นการบริหารจัดการอย่างโปร่งใส มีความรับผิดชอบ และเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน การมีส่วนร่วมของประชาชนต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมผู้มีส่วนได้เสียทั้งหมด ด้วยความจริงใจและวิธีการที่เหมาะสม ในขณะที่ยึด The Access Initiative (TAI) ซึ่งให้เห็นถึงความสำคัญของการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาองค์กรอย่างเขตรอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีที่ควบคู่ไปกับการรักษาสิ่งแวดล้อมและสร้างสังคมที่ยั่งยืน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูล 2 แหล่ง ได้แก่

1. ข้อมูลปฐมภูมิ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูล โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์ โดยมีลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended Questions) ที่พัฒนาขึ้นสำหรับผู้วิจัยข้อมูลหลักของวิจัยนี้ แบ่งออกเป็น 6 แบบ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์สำหรับเจ้าของโครงการ แบบสัมภาษณ์สำหรับหน่วยงานราชการส่วนกลาง แบบสัมภาษณ์สำหรับหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น แบบสัมภาษณ์สำหรับนักวิชาการจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้นำชุมชน และแบบสัมภาษณ์สำหรับประชาชน โดยภายในแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์ ส่วนที่ 2 การดำเนินการตามหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม แบ่งเป็น 2.1 การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร 2.2 การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และ 2.3 การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม และส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

2. ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมทางวิชาการ หนังสือ เอกสาร วิชาการ บทความวิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ได้นำข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้อง วิเคราะห์ สังเคราะห์ โดยใช้ตัวชี้วัดธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม (The Access Initiative, TAI) เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) และใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection) กับกลุ่มเจ้าของโครงการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นักวิชาการจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร และกลุ่มประชาชนที่ได้รับผลกระทบและกลุ่มผู้นำชุมชนรอบพื้นที่โครงการ ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 30 ท่าน โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1) เจ้าของโครงการ (ผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี) จำนวน 4 ท่าน 2) ผู้นำชุมชนในรัศมี 5 กิโลเมตรของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี (เป็นทางการและไม่เป็นทางการ) จำนวน 5 ท่าน 3) ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีในรัศมี 5 กิโลเมตรของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จำนวน 10 ท่าน 4) ผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐส่วนท้องถิ่น จำนวน 1 ท่าน 5) ผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐส่วนกลาง จำนวน 7 ท่าน และ 6) นักวิชาการจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง/องค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม จำนวน 3 ท่าน

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลครบถ้วนแล้ว ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Triangulation) และสรุปผลการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เพื่อสรุปเนื้อหา ความคิดเห็นและข้อมูลที่ค้นพบ แล้วนำเสนอตามประเด็นที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์แต่ละหัวข้อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาและกรอบแนวคิดที่ได้เสนอไว้ เพื่อนำมาสรุปผลการศึกษาในประเด็นต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงประเด็นและครบถ้วนมากที่สุด โดยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า มีวิธีการตรวจสอบ 4 วิธี (Chantawanich, 2010) ดังนี้

1. การตรวจสอบสามเส้า ด้านข้อมูล (Data Triangulation) คือ การพิสูจน์ว่าข้อมูลผู้ศึกษาที่วิจัยได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ ซึ่งวิธีการตรวจสอบ คือ การสอบแหล่งของข้อมูล แหล่งที่มาที่จะพิจารณาในการตรวจสอบ ได้แก่

- 1.1 แหล่งเวลา หมายถึง ถ้าข้อมูลต่างเวลากันจะเหมือนกันหรือไม่
- 1.2 แหล่งสถานที่ หมายถึง ถ้าข้อมูลต่างสถานที่กันจะเหมือนกันหรือไม่
- 1.3 แหล่งบุคคล หมายถึง ถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่

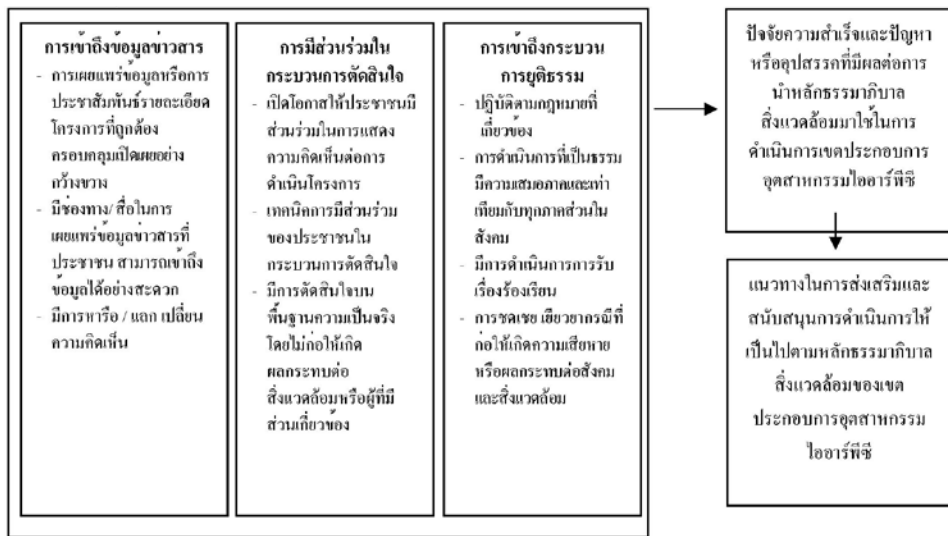
2. การตรวจสอบสามเส้า ด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) คือ การตรวจสอบว่าผู้วิจัยแต่ละคนจะได้รับข้อมูลแตกต่างกันอย่างไร โดยเปลี่ยนตัวผู้สังเกต แทนที่จะใช้ผู้วิจัยคนเดียวกัน สังเกตโดยตลอด ในกรณีที่ไม่แน่ใจในคุณภาพของผู้รวบรวมข้อมูลภาคสนามควรเปลี่ยนให้มีผู้วิจัยหลายคน

3. การตรวจสอบสามเส้า ด้านทฤษฎี (Theory Triangulation) คือ การตรวจสอบว่าถ้าผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีที่ต่างกันไปจากเดิมจะทำให้การตีความข้อมูลแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด อาจทำได้ง่ายกว่าในระดับสมมติฐานชั่วคราว (Working Hypothesis) และแนวคิดขณะที่ลงมือตีความสร้างข้อสรุปเหตุการณ์แต่ละเหตุการณ์ ปกตินักวิจัย จะตรวจสอบสามเส้า ทฤษฎีได้ยากกว่าตรวจสอบด้านอื่น

4. การตรวจสอบสามเส้า ด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) คือ การใช้วิธีเก็บข้อมูลต่าง ๆ กัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้วิธีการสังเกตควบคู่กับการซักถามพร้อมกัน นั่นก็ศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสาร

โดยงานวิจัยนี้ใช้การตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Triangulation) ในด้านข้อมูล (Data Triangulation) ประกอบกับด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) เพื่อพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ได้มานั้นมีความถูกต้อง เหมาะสม และครบถ้วน

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีสามารถกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยธรรมชาติมาบิบาลสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1: กรอบแนวคิดในการศึกษา

ผลการวิจัย

1. การศึกษาการดำเนินธรรมชาติมาบิบาลสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษา เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี พบว่า

1.1 การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ประกอบด้วย 1) ข้อมูลที่ประชาสัมพันธ์มีความถูกต้องครอบคลุม และทั่วถึงเพื่อให้ความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน พบว่า ข้อมูลที่เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี ประชาสัมพันธ์ไม่ครอบคลุมถึงความต้องการของประชาชนและผู้นำชุมชนเท่าที่ควรโดยการประชาสัมพันธ์ ข้อมูลของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีเป็นเพียงการประชาสัมพันธ์ถึงกิจกรรมที่ทางเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีได้ดำเนินการร่วมกับชุมชน เช่น คลองสอยน้ำใส ปูปลากลับถิ่น เป็นต้น และประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนในกรณีที่เกิดกระบวนการผลิตอาจก่อให้เกิดเสียงดังซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อชุมชน โดยผู้ให้ข้อมูลหลักจากกลุ่มประชาชน กล่าวว่า “มีเสียงตามสายแจ้งว่าจะเกิดเสียงดังจากกระบวนการพ่น เหมม่า (Soot Blow)” โดยผู้ให้ข้อมูลหลักจากเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี กล่าวว่า “การเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสารผ่านทางวารสารของโรงไฟฟ้า เสียงตามสายชุมชน” ซึ่งพบว่า ยังไม่ครอบคลุมพื้นที่ในรัศมี 5 กิโลเมตร รอบเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี สำหรับข้อมูลรายละเอียดโครงการ เช่น กำลังการผลิต เทคโนโลยีที่ใช้ในกระบวนการผลิต มาตรการด้านความปลอดภัยและการป้องกันการเกิดผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อมและชุมชน เป็นต้น ยังมีการเผยแพร่หรือประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึงเท่าที่ควร โดยผู้ให้ข้อมูล

หลักจากผู้นำชุมชน กล่าวว่า “ผู้นำชุมชนหรือประชาชนต้องติดต่อสอบถามขอรับทราบข้อมูลจากเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีหรือค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ตด้วยตนเอง” และผู้ให้ข้อมูลหลักจากกลุ่มนักวิชาการและองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร กล่าวว่า “ควรลงพื้นที่ พูดคุยทำความเข้าใจกับชุมชนให้มากขึ้น” นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลักจากกลุ่มหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น กล่าวว่า “ในการสื่อสารกับประชาชนต้องมีหลายระดับ ควรแบ่งกลุ่มในการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ให้เข้าถึงความเข้าใจของแต่ละกลุ่ม เช่น Infographic สำหรับประชาชน เป็นต้น รวมทั้งข้อมูลต้องมีความถูกต้อง” 2) ช่องทางหรือเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร โดยผู้ให้ข้อมูลหลักจากเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีกล่าวว่า “มีโครงการเปิดบ้านให้ประชาชนได้เยี่ยมชมกระบวนการผลิต และแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับการดำเนินโครงการของโรงไฟฟ้า” นอกจากนั้นยังมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางต่างๆ โดยผู้ให้ข้อมูลหลักจากเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี กล่าวว่า เช่น “วารสารจดหมายข่าว สื่อมวลชนท้องถิ่น ประชาสัมพันธ์จังหวัดและผ่านผู้นำชุมชน” เป็นต้น

1.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจ ประกอบด้วย 1) การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ โดยผู้ให้ข้อมูลหลักจากเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี กล่าวว่า “มีการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน มีกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์” และผู้ให้ข้อมูลหลักจากเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี กล่าวว่า “มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเสนอกิจกรรมด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมและให้ประชาชนเข้ามามีส่วนในการจัดกิจกรรมร่วมกับเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี” ซึ่งกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนยังไม่ทั่วถึงและไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ โดยผู้ให้ข้อมูลหลักจากกลุ่มนักวิชาการและองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร กล่าวว่า “สถานที่ในการจัดประชุมอยู่ไกล ไม่จัดประชุมในตำบลที่ตั้งของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี” ประชาชนบางส่วนไม่รับทราบข้อมูลและการประชาสัมพันธ์ของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี โดยผู้ให้ข้อมูลหลักจากกลุ่มหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น กล่าวว่า “โครงการหรือกิจกรรมที่เสนอให้ทางเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีดำเนินการ ไม่ได้รับการตอบรับหรือดำเนินการให้เป็นไปตามข้อเสนอของชุมชน” ทั้งนี้เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีควรมีแผนหรือแนวทางในการดำเนินกิจกรรมด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่ชัดเจน และให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีอย่างทั่วถึง 2) เทคนิคหรือวิธีการที่ใช้ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจ โดยผู้ให้ข้อมูลหลักจากเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี กล่าวว่า “เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีใช้วิธีการสารเสวนา ลงพื้นที่พบประชาชน รวมทั้งจัดประชุมรับฟังความคิดเห็น” การสำรวจความคิดเห็น การประชุมปรึกษาหารือ วิธีการอย่างอื่นที่สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี กำหนด ดังเช่นผู้ให้ข้อมูลหลักจากกลุ่มผู้นำชุมชนที่กล่าวว่า “ควรมีการประชุมกลุ่มย่อยในระดับชุมชนเพื่อทราบความคิดเห็นของประชาชนก่อน แล้วนำข้อเสนอไปเสนอในการประชุมใหญ่” ดังนั้น เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีจะต้องดำเนินการอย่างโปร่งใส มีระยะเวลาที่เพียงพอ และมีการพิจารณาตามความเหมาะสมหรือความต้องการของผู้มีส่วนได้เสีย ทั้งนี้ในการพิจารณาผู้มีส่วนได้เสียรอบพื้นที่เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีควรครอบคลุมพื้นที่รัศมี 5 กิโลเมตรรอบเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี และประชาชนนอกพื้นที่ที่อาจได้รับผลกระทบ 3) ข้อมูลมีถูกต้อง ครบถ้วนและชัดเจน โดยผู้ให้ข้อมูลหลักจากเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีกล่าวว่า “เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี มีการเปิดเผยข้อมูลที่ต้องการและชัดเจนผ่านเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชน” และผู้ให้ข้อมูลหลักจากกลุ่มนักวิชาการและองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร

กล่าวว่า ข้อมูลที่ใช้ควรเป็น “ข้อมูลที่ถูกต้อง เชื่อถือได้ อย่างแท้จริงและสามารถอธิบายให้ประชาชนในแต่ละกลุ่มหรือแต่ละระดับสามารถเข้าใจได้โดยง่าย” เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีต้องมีความจริงในกระบวนการมีส่วนร่วม โดยต้องชี้แจงวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วม และมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนซักถามประเด็นข้อสงสัยต่างๆ 4) การมีส่วนร่วมของประชาชนมีผลต่อการตัดสินใจในการดำเนินการของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี โดยผู้ให้ข้อมูลหลักจากเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี กล่าวว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชนมีผลต่อการตัดสินใจในการดำเนินการของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี เนื่องจากการเป็นหน่วยงานราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ต้องรับฟังเสียงของประชาชนเพื่อประกอบการตัดสินใจในการดำเนินการต่างๆ ของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี” แต่ผู้ให้ข้อมูลหลักจากกลุ่มผู้นำชุมชน กล่าวว่า “เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีมีแผนหรือนโยบายอยู่แล้ว การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเป็นเพียงการดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายเท่านั้น” ซึ่งการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยในฐานะหน่วยงานของรัฐต้องนำความเห็นของประชาชนมาใช้ในการประกอบการขออนุญาตดำเนินโครงการ เพื่อให้เป็นไปตามหลักการบริหารภาครัฐที่ดี ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักจากเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี กล่าวว่า “ถูกใจทุกคนเป็นไปไม่ได้ แต่เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีจะทำให้ดีที่สุด และต้องสร้างความเชื่อใจและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน เพื่อให้เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีสามารถอยู่ร่วมกับชุมชนได้อย่างยั่งยืน”

1.3 การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ประกอบด้วย 1) การปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี โดยผู้ให้ข้อมูลหลักจากเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี กล่าวว่า “เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีมีการปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง แต่ด้วยช่องว่างของกฎหมายที่สามารถตีความได้หลายลักษณะ ความซ้ำซ้อนของกฎหมายแต่ละฉบับ รวมทั้งบทลงโทษไม่มีความชัดเจนและไม่รุนแรงเท่าที่ควร ซึ่งอาจก่อให้เกิดความไม่ยุติธรรมในสังคม 2) การดำเนินการอย่างเป็นธรรมกับทุกภาคส่วน โดยผู้ให้ข้อมูลหลักจากเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี กล่าวว่า “เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีให้ความสำคัญกับชุมชน โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้งตามลำดับความสำคัญของปัญหาหรือผลกระทบจากการดำเนินการของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี เพื่อให้เกิดประโยชน์กับประชาชนในชุมชนอย่างเป็นธรรม และมีความเหมาะสมกับบริบทพื้นที่เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี และเขตประกอบการอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่มีบริบทใกล้เคียงกัน เช่น เป็นเขตประกอบการอุตสาหกรรมที่ตั้งขึ้นแล้ว และประสบปัญหาการอยู่ร่วมกันกับชุมชน จำเป็นต้องใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นอย่างยิ่ง รูปแบบดังกล่าวนี้มุ่งเน้นการนำไปใช้งานในระดับพื้นที่เป็นรูปแบบหนึ่งของภาพรวมในระดับประเทศที่มีการศึกษารูปแบบและดำเนินการความรับผิดชอบต่อสังคมในองค์กรธุรกิจแขนงต่าง ๆ” แต่ผู้ให้ข้อมูลหลักจากกลุ่มผู้นำชุมชน กล่าวว่า “ไออาร์พีซีไม่ได้ตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง” ซึ่งควรมีการชี้แจงเหตุผลในการจัดลำดับความสำคัญและความเร่งด่วนในการแก้ปัญหาให้เกิดความเข้าใจ และในส่วนของภาคประชาชนหรือผู้นำชุมชนควรเรียนรู้สิทธิหน้าที่ของตนเอง และคำนึงถึงความเหมาะสมในการแก้ปัญหาหรือป้องกันผลกระทบจากไออาร์พีซี 3) การตอบสนองต่อข้อร้องเรียน โดยผู้ให้ข้อมูลหลักจากเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี กล่าวว่า “ไออาร์พีซีมีช่องทางรับเรื่องร้องเรียนผ่านทางโทรศัพท์ ผู้นำชุมชน อินเทอร์เน็ตและกล่องรับเรื่องร้องเรียนบริเวณป้อมยามหน้าเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี รวมทั้งร้องเรียนผ่านการลงพื้นที่ของเจ้าหน้าที่ และเมื่อได้รับเรื่องร้องเรียน เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีจะมีกระบวนการตรวจสอบเรื่องร้องเรียนและรายงานผลต่อผู้ร้องเรียนในแต่ละกรณี” โดยผู้ให้

ข้อมูลหลักจากกลุ่มหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น กล่าวว่า «ประชาชนจะร้องเรียนผ่านผู้นำชุมชน» ซึ่งการร้องเรียนในบางกรณีไม่ได้รับการตอบสนองจากเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีเท่าที่ควร ดังนั้นเขตประกอบการอุตสาหกรรม

ไออาร์พีซี ควรสร้างความเข้าใจในกระบวนการตอบสนองข้อร้องเรียนกับชุมชนให้มากขึ้น 4) การชดเชย เยียวยา โดยผู้ให้ข้อมูลหลักจากเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี กล่าวว่า “เมื่อพิสูจนทราบว่าประชาชนได้รับผลกระทบจากการดำเนินการของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีจริงจะมีการชดเชย เยียวยาผู้ได้รับผลกระทบอย่างเหมาะสม” ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลหลักจากกลุ่มนักวิชาการและองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร กล่าวว่า “ไออาร์พีซีควรมีนโยบายในการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบที่ชัดเจน”

2. ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินการคือการดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การสร้างความรู้ ความเข้าใจ รวมทั้งมาตรการด้านความปลอดภัยของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี ให้ประชาชนเกิดความมั่นใจว่าเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี สามารถอยู่ร่วมกับชุมชนได้อย่างยั่งยืน โดยต้องมีความจริงใจ มีนโยบาย แผนงานและกิจกรรมที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ และในส่วนของปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินการคือ ผู้นำชุมชนและประชาชนมีทัศนคติเชิงลบต่อเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี ทำให้เกิดความไม่มั่นใจในการป้องกันมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่จะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนและคุณภาพของประชาชน

3. แนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี ประกอบด้วย

3.1 แนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี ให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม เชิงนโยบาย ได้แก่

3.1.1 ส่งเสริมนโยบายการสร้างเครือข่ายชุมชนรอบโรงไฟฟ้าให้เกิดความเข้มแข็ง

3.1.2 ควรจัดทำนโยบายความรับผิดชอบต่อสังคมเชิงรุกเพื่อเป็นการแสดงออกถึงการดูแลเอาใจใส่และเข้าถึงปัญหาของชุมชน

3.1.3 ส่งเสริมนโยบายการชดเชย / เยียวยา และแก้ไขปัญหาเร่งด่วนในกรณีฉุกเฉิน เพื่อลดข้อกังวลของประชาชน

3.1.4 ควรมีนโยบายการรับประชาชนในพื้นที่ทำหน้าที่พนักงานมวลชนสัมพันธ์ให้มากขึ้น เพื่อให้สามารถสื่อสารหรือทราบถึงความต้องการและสภาพแวดล้อมภายในชุมชนอย่างแท้จริง

3.2 แนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี ให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม เชิงปฏิบัติ ได้แก่

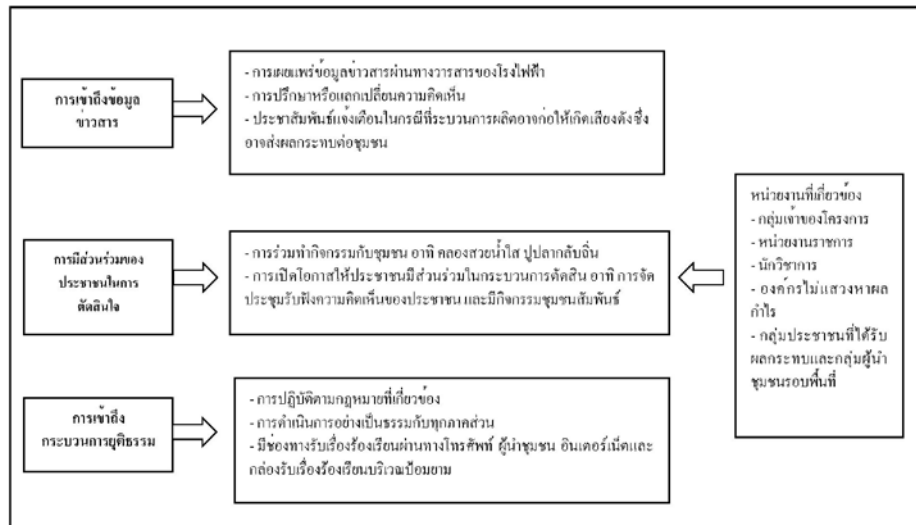
3.2.1 สร้างองค์ความรู้กับประชาชนและผู้นำชุมชนผ่านศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนในรัศมีรอบเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี 5 กิโลเมตร หรือชุมชนที่อาจได้รับผลกระทบ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับมาตรการด้านความปลอดภัย รวมทั้งมาตรการในการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม

3.2.2 พัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชน และส่งเสริมความรู้ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

3.2.3 ส่งเสริมการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนโดยร่วมกับประชาชน ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

3.2.4 ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้กับประชาชนในทุกระดับอย่างเหมาะสม

3.2.5 ควรมีการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับชุมชน ในการป้องกันตนเองและช่วยเหลือคนรอบข้างในเบื้องต้น หากเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน หรือได้รับผลกระทบจากการดำเนินการของโรงไฟฟ้า เช่น เสียงดัง ฝุ่นละออง เป็นต้น

ภาพที่ 2: รูปแบบธรรมาภิบาลของการศึกษา Governance Model of the study

จากการศึกษาวิจัย พบว่า เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี มีดำเนินการธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม ภายใต้ตัวชี้วัดธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม (The Access Initiative, TAI) 3 เสาหลัก ดังนี้ หลักการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร พบว่า มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางวารสารของโรงไฟฟ้า การปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมไปถึงการประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนในกรณีที่มีการผลิตอาจก่อให้เกิดเสียงดังซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อชุมชน หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจ พบว่า มีทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน อาทิ คลองสอยน้ำใส ปลูกผักปล้น และมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ อาทิ การจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และมีกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ หลักการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม พบว่า มีการปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การดำเนินการอย่างเป็นธรรมกับทุกภาคส่วน และมีช่องทางรับเรื่องร้องเรียนผ่านทางโทรศัพท์ ผู้นำชุมชน อินเทอร์เน็ตและกล่องรับเรื่องร้องเรียนบริเวณป้อมยาม

สรุปและอภิปรายผล

เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี มีการดำเนินการตามหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม ภายใต้ตัวชี้วัดธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม (The Access Initiative, TAI) ทั้ง 3 เสาหลักอย่างชัดเจน โดยมีการดำเนินการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการดำเนินการผ่านสื่อต่างๆ และการสำรวจเพื่อรับฟังความคิดเห็นและรับความต้องการของประชาชน เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนรอบ

เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี รวมทั้งมีการเฝ้าระวังผลกระทบที่มีสาเหตุมาจากการดำเนินการของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี แต่ด้วยขั้นตอนการดำเนินการต้องเป็นไปตามระเบียบการปฏิบัติของหน่วยงานภาครัฐหรือรัฐวิสาหกิจ ซึ่งต้องจัดลำดับความสำคัญตามความเหมาะสมและความเร่งด่วนของปัญหาหรือผลกระทบ ส่งผลให้ประชาชนอาจมองว่าการแก้ปัญหาของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีล่าช้า หรือบางกรณีไม่ได้รับการตอบสนอง ดังนั้น เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี ควรสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินการของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี เชื้อเพลิงที่ใช้เทคโนโลยีการผลิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องแสดงให้เห็นถึงมาตรการด้านความปลอดภัย มาตรการป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ประชาชนเกิดความมั่นใจ และการประชาสัมพันธ์ที่ไม่ได้ครอบคลุมทุกพื้นที่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและแสดงความคิดเห็นยังมีขอบเขตที่จำกัด ในบางพื้นที่ ซึ่งการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย รวมถึงการมีศูนย์ประสานงานเพื่อให้ข้อมูลอย่างต่อเนื่องเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง รวมทั้งควรมีการกำหนดกระบวนการเฝ้าระวังผู้ได้รับผลกระทบจากการดำเนินการจากเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีอย่างชัดเจน นอกจากนี้ภาคประชาชนต้องรู้สิทธิ หน้าที่ของตนเอง ควรเปิดใจรับฟัง และพร้อมที่จะเรียนรู้จากสื่อต่างๆ ที่เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี นำเสนอเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน และสามารถอยู่ร่วมกันระหว่างภาคอุตสาหกรรมและชุมชนได้อย่างยั่งยืน

จากการสรุปผลการศึกษาระบบภูมิบาลสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษา เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี จะเห็นได้ถึงปัจจัยที่มีส่วนสำคัญในการดำเนินงาน ซึ่งสามารถสรุปและอภิปรายผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1. การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

การศึกษาการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี พบว่า ข้อมูลที่ประชาสัมพันธ์ยังไม่ครอบคลุมและไม่ตอบสนองความต้องการของประชาชนและผู้นำชุมชนอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะในส่วนของรายละเอียดโครงการ เช่น กำลังการผลิตและเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิต ซึ่งยังไม่ถูกเผยแพร่ในลักษณะที่ครอบคลุมถึงพื้นที่รอบเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี 5 กิโลเมตร ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของ Office of Environmental Impact Assessment (2006) ที่ระบุว่าการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของโครงการควรจัดให้มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างครบถ้วน ทั้งในด้านประโยชน์ที่จะได้รับและด้านผลกระทบทางลบให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและสาธารณะชนทั่วไปได้รับทราบ ซึ่งจะทำให้ประชาชนได้รับทราบและมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้นซึ่งท้ายที่สุดก็จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายเมื่อประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นจึงนำประชาชนเข้าสู่กระบวนการลงประชามติหรือประชาพิจารณ์ โดยเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีมีการประชาสัมพันธ์ที่มุ่งเน้นกิจกรรมร่วมกับชุมชนและการแจ้งเตือนปัญหาที่อาจเกิดขึ้น เช่น เสียงดังจากกระบวนการผลิต นอกจากนี้ การสื่อสารยังขาดความหลากหลายในการใช้ช่องทางเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก เช่น การใช้ Infographic และการลงพื้นที่เพื่อสร้างความเข้าใจ สอดคล้อง Arima (2025) ที่กล่าวถึงแนวทางการสื่อสารเชิงรุกที่ระบุว่าการมี “Shared Knowledge” ระหว่างองค์กรกับชุมชนช่วยลดความเข้าใจคลาดเคลื่อนและปัญหาความจำเท็จ (False Memory) ได้ อย่างไรก็ตาม ลักษณะการสื่อสารของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีในปัจจุบันยังมีข้อจำกัดด้านความหลากหลายของช่องทาง และยังคงสอดคล้อง Toba et al. (2024) ที่มีข้อสังเกตว่าการสื่อสารออนไลน์หรือเอกสารเดิม ๆ ไม่เพียงพอในการสร้างการมีส่วนร่วม จึงควรเสริมด้วยเครื่องมือเชิงภาพ (visual aids) เช่น อินโฟกราฟิก หรือ

การลงพื้นที่ที่ช่วยให้ประชาชนเข้าใจสารได้ง่ายขึ้น ในส่วนของการปรึกษาหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ไออาร์พีซีได้มีการเข้าร่วมประชุมสภาองค์กรชุมชนและลงพื้นที่รับฟังปัญหาจากชาวบ้าน สอดคล้องกับ Siwaketkul (2001) ที่พบว่า กระบวนการรับฟังความคิดเห็นสามารถแก้ไขความขัดแย้งในส่วนข้อมูลที่มีความแตกต่างกันอย่างมากของกลุ่มสนับสนุนโครงการและคัดค้านโครงการ ด้วยการเปิดช่องทางสื่อสารระหว่างคู่ขัดแย้ง ทำให้เกิดการตอบโต้ในประเด็นและสภาพปัญหาที่กลุ่มคัดค้านโครงการสงสัย ทั้งนี้สิ่งที่สำคัญที่สุดของกระบวนการคือการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่แท้จริงแก่ประชาชน เช่น ข้อมูลทั้งทางบวกและทางลบที่เป็นข้อเท็จจริง การนำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมฉบับจริงที่จัดทำขึ้น เป็นต้น และสอดคล้องกับ Ma (2025) ที่พบว่า การแลกเปลี่ยนแบบกลุ่มย่อยช่วยเพิ่มความเข้าใจและความไว้วางใจระหว่างคู่สื่อสาร ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด องค์กรควรนำข้อคิดเห็นจากชุมชนกลับมาปรับปรุงแผนสื่อสารและมาตรการแก้ไขปัญหาย่างเป็นระบบ แต่อย่างไรก็ตามเขตประกอบการอุตสาหกรรม ไออาร์พีซีจำเป็นต้องปรับปรุงช่องทางและรูปแบบการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเผยแพร่ข้อมูลและรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับ Niamveera (2015) ที่กล่าวว่า การเลือกใช้สื่อประชาสัมพันธ์ในหลากหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นสื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร อินเทอร์เน็ต เพื่อให้ประชาชนได้เปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ อย่างเกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งการเลือกใช้รูปแบบการประชาสัมพันธ์หรือสื่อประชาสัมพันธ์ที่ถูกต้องเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ก็จะทำให้ผลการเปิดรับข่าวสารเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีควรมีช่องทางในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ชัดเจน หลากหลาย รวมทั้งจัดตั้งศูนย์ประสานงานในการติดต่อประสานงานและขอข้อมูลเพื่อเป็นการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอยู่ตลอดเวลาและเป็นการปรึกษาหารือหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อให้เกิดความพึงพอใจของผู้ที่ได้รับ การปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยเจ้าหน้าที่เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี และมีการลงพื้นที่ในชุมชนเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี และรับฟังความคิดเห็น รับรู้ความต้องการและปัญหาอุปสรรคของชุมชน และมีการสื่อสารสองทาง ในการประชุมสภาองค์กรชุมชนซึ่งจัดขึ้นทุกเดือน ไออาร์พีซีได้ส่งเจ้าหน้าที่เข้าร่วมการร่วมประชุมเพื่อรับฟังปัญหาจากชาวบ้าน และจะมีการรายงานผลการดำเนินงานในการแก้ไขปัญหาต่างๆให้ทราบ ซึ่งสอดคล้องกับ Buasrijun and Bangthamai (2016) ที่กล่าวว่า นักประชาสัมพันธ์จำเป็นต้องเลือกสรร สื่อประชาสัมพันธ์ที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพที่สุด เน้นการสื่อสารแบบสองทาง (Two Way Communication) เพื่อทราบความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อที่จะนำมาปรับปรุงแก้ไขในการสื่อสารต่อไป ดังนั้น ในการปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ควรมีการสื่อสารสองทาง เพื่อให้เกิดความเชื่อใจ และไว้วางใจนอกจากนั้น เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีควรมีการเปิดเผยข้อมูลผลการดำเนินงาน เช่น รายงานผลการตรวจวัดคุณภาพสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจ

การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซีพบว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจยังมีข้อจำกัด โดยการประชุมรับฟังความคิดเห็นและกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ที่จัดขึ้นยังไม่ครอบคลุมและเข้าถึงประชาชนทุกกลุ่ม เนื่องจากสถานที่จัดประชุมไกลและข้อมูลบางส่วนไม่ได้รับการตอบรับจากชุมชนอย่างเต็มที่ สอดคล้องกับ Pumsawai et al. (2022) ที่กล่าวว่า การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมจำเป็นต้องออกแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับบริบทชุมชน และต้องใช้ช่องทางสื่อสารที่หลากหลาย เช่น สื่อภาพ ข้อมูลย่อ และการสื่อสารแบบ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาธรรมชาติของลุ่มน้ำเพื่อความยั่งยืนขององค์กร กรณีศึกษา เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี ซึ่งเป็นบริษัทที่มีการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม ภายใต้ตัวชี้วัดธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม (The Access Initiative, TAI) อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และเชิงปฏิบัติการ เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของเขตประกอบการไออาร์พีซี รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานอย่างยั่งยืน ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ส่งเสริมความโปร่งใสและการเปิดเผยข้อมูลของเขตประกอบการไออาร์พีซี
2. ส่งเสริมการรับฟังความคิดเห็นและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนของเขตประกอบการไออาร์พีซี
3. ส่งเสริมการเปิดโอกาสให้ชุมชนและประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและกำกับดูแลโรงงานต่าง ๆ ในพื้นที่
4. เสริมสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเขตประกอบการไออาร์พีซี เพื่อพัฒนามาตรการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยยึดหลักความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) และการมีส่วนร่วมของชุมชน
5. กำหนดและบังคับใช้มาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เข้มงวดในเขตประกอบการไออาร์พีซี
6. บังคับใช้กฎหมายและระเบียบข้อบังคับด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด เพื่อให้ภาคอุตสาหกรรมปฏิบัติตามมาตรฐานสิ่งแวดล้อมที่กำหนด

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เขตประกอบการไออาร์พีซีควรเพิ่มช่องทางการเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใสเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม เช่น รายงานการตรวจสอบมลพิษ รายงานการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ หรือผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการผลิต และการประชาสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนให้มีความหลากหลายและกว้างขวางยิ่งขึ้น
2. ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เขตประกอบการไออาร์พีซีควรมุ่งเน้นการดำเนินงานทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจ การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม อย่างจริงจังต่อเนื่อง
3. ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เขตประกอบการไออาร์พีซีควรจัดกิจกรรมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมกับการดำเนินงานและจัดการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหา และนำเสนอความคิดเห็นประชาชนรับทราบอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตัวชี้วัดตามหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมทั้ง 6 ประการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักโปร่งใส หลักความรับผิดชอบต่อสังคม หลักความคุ้มค่า หลักการมีส่วนร่วม และหลักคุณธรรม ประกอบกับตัวชี้วัดธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม (The Access Initiative, TAI) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ และสามารถนำไปสู่แนวทางในการปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จขององค์กรอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- Arima, Y. (2025). Measuring shared knowledge in group discussions through text analysis. *Frontiers in Social Psychology*, 3, 1499850. <https://doi.org/10.3389/frsps.2025.1499850>
- Buasrijun, M., & Bangthamai, E. (2016). The Need And Approach Of Public Relations Communication Via Internet For The Personnel Of Mahidol University's Office Of The President. *Veridian E-Journal Silpakorn University*, 9(1), 470-482. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/61483/50662>
- Chantawanich, S. (2010). *Qualitative research methods* (18th ed.). Chulalongkorn University Press.
- Cheechoenwatana, B., & Leittrakul, B. (2003). *Research report on indicators of good governance* (3rd ed.). King Prajadhipok's Institute.
- Chiewwet, K. (2019). Public Participation for Sustainable Communities in industrial Zones. *Journal of Political Science Suan Sunandha Rajabhat University*, 2(1), 63–71. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/polssru/article/view/248345>
- Chompunth, C. (2012, June 28-29). Good governance and public participation in decision-making processes in development projects: A case study of the Khao Hin Son coal-fired power plant, Chachoengsao Province. In *Proceedings of the NIDA International Conference for Case Studies on Development Administration 2012 (ICCS)* (pp. 427–449). National Institute of Development Administration (NIDA).
- Division of Environmental Impact Assessment Development Office of Natural Resources and Environmental Policy and Planning. (2019). *Guidelines for public participation and social environmental impact assessment in the environmental impact assessment process*. Dok Bia Press.
- Ma, L. (2025). Effects of literature circles activity on reading comprehension of L2 English learners: a meta-analysis. *Humanities and Social Sciences Communications*, 12(1), 367. <https://doi.org/10.1057/s41599-025-04695-1>
- Niamveera, N. (2015). *Success Factors of Television Drama Series Public Relations Programme* [Master's thesis, Thammasat University]. Thammasat University Digital Collections. https://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2015/TU_2015_5707011192_4270_3253.pdf
- Office of Environmental Impact Assessment. (2006). *Guidelines for public participation and social impact assessment in the environmental impact assessment process*. Euro Printing.
- Paopongchuang, P. Boonyasopon, T., & Katsingha, W. (2014). Model Development of Corporate Social Responsibility with Communities Participation for Sustainable of Industrial Zone. *The Journal of King Mongkut's University of Technology North Bangkok*, 24(3), 644-656. <https://ojs.kmutnb.ac.th/index.php/kjournal/article/view/389/342>
- Pumsawai, P., Dilokwutthisit, P., & Kamdee, L. (2022). CSR approach and community participation in Gateway City Industrial Estate. *Journal of Research and Development Institute*, 19(2), 365–376.

- Siwavetkul, C. (2001). *Conflict resolution: A case study of public hearings in the Phroeng Khun Phet Reservoir project* [Master's thesis, Chulalongkorn University]. Chulalongkorn University.
- Sudasna Na Ayudhaya, B. (2014). *Guidelines for strengthening Good Governance in Thai Society by creating Consciousness and Values through the Adages and Aphorisms*. Office of the Ombudsman Thailand.
- Suksomchit, C. (2015). *The rule of law and the public's access to justice: Community justice*. College of Constitutional Law Office of the Constitutional Court.
- Toba, H., Hidayat, N., Purwanto, A., & Salim, R. (2024). *Hierarchical classification of sentiment and Bloom-epistemic taxonomy in online discussion texts*. arXiv. <https://arxiv.org/abs/2402.01716>
- Thai Environment Institute. (2007). *Environmental Governance Handbook for the Public*.
- Thailand Institute of Justice. (2024). *Mapping the future of the justice process toward a just society*.
- The Secretariat of the House of Representatives. (1999). *Regulation of the Office of the Prime Minister on the Establishment of Good Governance, B.E. 2542 (1999)*. <https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/234833>